

activities, 12) verbs of skills, 13) verbs of receiving, 14) verbs of manner of behaviour, 15) verbs of motion, 16) modal verbs, 17) phase verbs. Five basic classes of speech acts can be distinguished in accordance with the taxonomic criteria proposed by J. Searle. They are:

1. assertives: The illocutionary goal (force) of assertive speech acts can be defined in terms of the speaker's intention of getting the hearer to accept the propositional content of the utterance as the expression of a true state of affairs. (Sixty-three subclasses); 2. directives, which are subdivided into:

a) impositive speech acts, i.e. speech acts which are performed by the speaker to influence the intentional behaviour of the hearer in order to get the latter to perform, primarily for the benefit of the speaker, the action directly specified or indirectly suggested by the proposition. (requests, orders, pleas) and

b) non-impositive speech acts, i.e. performed in order to get the hearer to carry out the action primarily for his own benefit (advice, warnings, instructions);

3. commissives: The illocutionary goal (force) of commissive speech acts is the speaker's undertaking of the obligation to perform the action described by the propositional content of the utterance. Commissives are diametrically opposed to impositives, since they are centred upon an action to be performed by the speaker, not by the hearer; moreover, it is the hearer, not the speaker, who is supposed to primarily benefit from the result of the action. (promises, offers);

4. expressives: The illocutionary goal (force) of expressive speech acts can be defined as the expression of a psychological state of the speaker which is brought about by the state of affairs indicated by the propositional content. ('to thank', 'to congratulate', 'to condole');

5. declaratives: The illocutionary goal (force) of declarative speech acts can be extra-linguistic institutions. (excommunicating, declaring war, christening, firing from employment).

We have considered those speech acts in which speakers realize emotional evaluative function and regulative function of communication. The aim of our research was to look at these verbs from the point of view of students' needs in classroom communication as well as some other language patterns they need.

This analysis showed the insufficient number of the language material that insures successful interpersonal students communication in the provided situations, especially imperatives, performatives (performative verbs), described language models and clichés.

Keywords: speech acts, regulative and evaluative-emotional function of speech, performative verbs, stimulating acts of speech

УДК 81'44 (811.111 + 811.161.2):316.77

ПОЛІТИЧНА КОРЕКТНІСТЬ В АНГЛІЙСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

В. В. ТАРАСОВА, кандидат філологічних наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

E-mail: superativ@gmail.com
ORCID:0000-0002-7161-323X

Анотація. У статті проаналізовано особливості мовної реалізації лінгвопрагматичної категорії політкоректності в англійській та українській лінгвокультурах, визначено суть поняття «політична коректність». Досліджено еволюцію та особливості конотації категорії політичної коректності в прагмалінгвістичному й культурологічному аспектах. Виявлено, що на початку

імплементації принципів культури політкоректності в англomовних країнах переважали позитивні культурні конотації. Встановлено появу негативних конотацій у терміні політкоректності під впливом останніх подій у США та світі; виявлено вплив «політичної коректності» на розвиток лексичного складу сучасної англійської та української мов. У роботі продемонстровано неоднозначність сприйняття категорії політкоректності в українському суспільстві та значно меншу актуалізованість даного суспільно-політичного та мовного феномена в українській культурній і мовній традиції.

Ключові слова: політична коректність, анти-політкоректність, позитивна, негативна конотація, мас-медіа

Європейський вибір як один із пріоритетів державної політики України вимагає пильної уваги до сучасних інтеграційних процесів у самому Європейському Союзі. Сьогодні гостро постає питання про принципи співіснування в цьому наддержавному утворенні національних і національно-культурних груп. Серед принципів такої єдності називають толерантність, культурне різноманіття, а також *політичну коректність*.

Україна, намагаючись гармонізувати своє законодавство з правом Євросоюзу, приймаючи закони про запобігання дискримінації і забезпечення рівних прав всіх громадян, на практиці не дуже просунулась у реальній імплементації норм антидискримінаційного законодавства. Дуже часто з екранів телевізорів або шпальт газет українські громадяни чують або читають про «гей-паради», «трансвеститів», «гомосексуалістів» та ін. Це демонструє, наскільки поняття «політична коректність» є новим для української спільноти. Якщо навіть мас-медіа дозволяють собі такі «неполіткоректні» висловлення, що вже казати про простих українців. Все це в умовах антинаціональної та проросійської інформ-кампанії, коли тисячі російських ЗМІ залякують українців «гей-шлюбамі» та «Гейропою».

Мова є своєрідним лакмусовим папірцем тих метаморфоз, які відбуваються у суспільстві. Виконуючи роль основного засобу суспільної комунікації, інструмента опису світу та змін, які в ньому відбуваються, а також будучи об'єктом цих змін, мова відбиває в собі реальну картину сучасного світу, відображає стан суспільства, його культуру і світогляд в певний період життя. Те, якою мовою ми говоримо і пишемо, як нею послуговуємося, детермінує наш спосіб мислення, впливає на процес категоризації та ієрархізації реальності.

Оскільки мова і реальність є нерозривно пов'язаними, то в цьому контексті аналіз масмедійних текстів допомагає нам інтерпретувати сучасну дійсність.

Актуальність дослідження. Вивчення феномена політичної коректності набуває особливої актуальності в період глобалізації, коли створюються умови для більш вільного пересування представників різних рас, етносів, релігій і культур разом із властивими їм ідеями, концепціями й ідеологіями. Цей виклик потребує розробки або запозичення механізмів попередження та вирішення можливих суперечностей, конфліктів, непорозумінь, в основі яких є культурна неоднорідність сторін. За таких умов гостро постає питання еквівалентності перекладу – денотативної, конотативної, нормативної, прагматичної та питання уникнення комунікативних девіацій та невдач у міжкультурному спілкуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед спроб описати й дослідити політкоректну лексику на особливу увагу заслуговує праці С. Г. Тер-Мінасової, Є. В. Шляхтіної, В. В. Паніна, Л. В. Цурикової, Д. Бернштейна, Д. Вілсона та інші [2; 3; 4; 5; 7; 8]. Цікаво, що у російському мовознавстві тема політкоректності дуже популярна (за останні десятиліття було захищено більше 20 дисертацій на

здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук). В українських мовознавчих дослідженнях тема політкоректності представлена поодинокими статтями, здебільшого, дослідженнями суто англійської політкоректної лексики. Системного зіставного аналізу об'єктивації даного феномену в англійській та українській лінгвокультурах не проводилось.

Мета роботи полягає в тому, щоб проаналізувати особливості мовної реалізації лінгвопрагматичної категорії політкоректності в англійській та українській лінгвокультурах. Для цього необхідно визначити сутність політичної коректності як соціально-політичного феномена та лінгвопрагматичної категорії, проаналізувати мовні засоби її реалізації, відстежити розвиток цієї категорії та пов'язані з еволюційними процесами лексичні інновації в англійській та українській мовах;

Результати дослідження та їх обговорення. Будь-яку ідею можна довести до абсурду. Цей тезис успішно демонструє розвиток політичної толерантності, яка у ХІХ столітті сама стала інтолерантною і агресивно нав'язуючою свої погляди.

На думку більшості експертів, саме ідея політкоректності, доведена до абсурду, допомогла Дональду Трампу стати 45м Президентом США. Американці, втомлені від безглузкого переіменування речей та ситуацій, коли неможливо і заборонено *call a spade a spade* (називати речі своїми (власними, справжніми) іменами), віддали свої голоси кандидату, який пообіцяв чесне «*Merry Christmas*» замість політкоректного «*Happy Holidays*» на Різдво.

На думку Трампа основною помилкою попередників була надмірна політична коректність, адже Барак Обама забував про стан звичайних американців, ставлячи на перше місце політичну коректність та толерантність.

«Вони поставили політичну коректність понад загальнолюдських потреб, понад вашу безпеку, понад усе. Я відмовляюся бути політкоректним».

*They have put **political correctness** above common sense, above your safety, and above all else. I refuse to **be politically correct**. I think the big problem this country has is being **politically correct**. I've been challenged by so many people, I don't frankly have time for total **political correctness**. And to be honest with you, this country doesn't have time either* [16].

Політична коректність (політкоректність, ПК; від англ. *political correctness* (*politically correct* or *PC*) – термін, що описує стиль мовлення, ідеї, політику, поведінку, які мають мінімізувати образу расових, релігійних, культурних чи інших груп [7; 8; 14]. Оскільки під політичною коректністю розуміється, перш за все, мовна політкоректність, існує тенденція прибирати з мови (та з мовлення) ті слова і вирази, які можуть зачепити почуття людини мовною нетактовністю, образити особу прямолінійною вказівкою на стан здоров'я або вік, сексуальну орієнтацію або стать [7, с. 95].

За визначенням С. Г. Тер-Мінасової, «політична коректність мови виражається в прагненні знайти нові способи мовного вираження замість тих, які зачіпають почуття і гідність індивіда, пригнічують людські права звичною мовною нетактовністю і прямолінійністю» [3, с. 385-386].

У розумінні моделі формування картини соціального світу в доктрині політичної коректності акцент робиться на провідній ролі суспільно-політичної лексики. Мова розглядається як спосіб комунікації й одночасно як засіб формування уявлень про соціальний світ. Ключовим тут є те, що суспільна лексика створює специфічну реальність — уявлення про характер суспільних відносин. Політична коректність передбачає вилучення з акту комунікації таких мовних одиниць, які можуть дискримінувати людину щодо статі, віку, сексуальної орієнтації, розумового й фізичного розвитку, національності, віросповідання, політичних уподобань тощо.

У своїй статті «Як «політично коректний» перетворився з комплімента на образу» («How *politically correct* went from compliment to insult») Кейтлін Гібсон на питання «Що ж таке «політична коректність» відповідає «Це залежить від року, коли та кого ви запитуєте» (*But what does it actually mean? Depends what year it is, and whom you're asking*) [15].

Термін «політична коректність» почав широко використовуватись лише з 80-х років ХХ століття. Саме тоді консерватори з американських університетів почали використовувати його для позначення соціальних рухів, що виступали за підвищення ролі дослідження культурного плюралізму, сексуальних меншин і жіночих питань, а також за встановлення кодексів поведінки, що виключали б прояви расизму, сексизму, гомофобії або інших неприйнятних форм поведінки.

Політична коректність трактується її прихильниками як єдина соціально і морально прийнятна перспектива. Політкоректність – це не тільки позиція, це – спосіб життя, який впливає з певного уявлення про особистість, її зв'язки з суспільством і суспільні цінності та базується на ідеї подолання соціального зла. Акцент робиться на безальтернативності політкоректності як шляху досягнення злагоди в суспільстві. На тих, хто не згоден з принципом політичної коректності, навішується безліч неприємних ярликів (людина фанатична, упереджена, сексистська та/чи консервативна тощо).

Як показує проведений аналіз, принципи політичної коректності реалізуються шляхом модифікації суспільно-політичної лексики через використання прийомів «табування» і «евфемізації» образливих для певних соціальних груп слів та висловів. Наприклад, замість *black, negro – African-American*, замість *Oriental – Asian-American*, замість *Indian – Native-American*).

Прихильники ПК виступали за **bias-free** – «вільну від забобонів та упереджень» мову. Зайва делікатність та завзяття породили сотні дивних лінгвістичних потвор, наприклад: *horizontally challenged (fat – товстий)*, *nonhuman animal companions (pets – домашні тварини)*, *chemically challenged person, substance abuser (drug addict – наркоман)*, *substandard housing (slums – трущоби)*, *melanin impoverished (white person – білий)*, *financially challenged (poor – бідний)*, *reduced state of awareness (drunk – у стані алкогольного сп'яніння)* [7].

На початку кампанії з імплементації норм політкоректності, остання сприймалась населенням переважно позитивно, і у дискурсі «*political correctness*» мала позитивну або нейтральну конотацію. Це поняття передбачало позитивний зміст цього терміна як відкритість по відношенню до іншого, як позитивне ставлення до внутрішнього різноманіття, як свободу мислити нестандартно, не так, як прийнято більшістю.

У текстах Британського національного корпусу (British National Corpus) 1980х років можна зустріти таке речення:

*Women like him too [Bill Clinton], and not just for his civil rights stand and **political correctness*** [17].

У наведеному прикладі цілком зрозуміло, що автор вживає словосполучення «*political correctness*» з позитивною конотацією та розуміє її як одну з людських чеснот.

Проте вже наприкінці 1990х років, коли одна за одною відбуваються досить резонансні «політкоректні» події (наприклад, коли в Англії святкування Різдва (Christmas) проходить під назвою «*Winterval*» (*winter + festival*), коли у США дитячу виставу «Білосніжка і сім гномів» (Snow White and Seven Dwarfs) випускають під назвою «*Snow White and the Seven Vertically Challenged Males*» (Білосніжка та сім

чоловіків обмеженого зросту), політкоректність починає сприйматися як **«political correctness gone mad»** («політична коректність з'їхала з глузду, збожеволіла»).

З часом значення фрази *«political correctness gone mad»* значно розширилося, і цим мовним кліше почали називати майже все, що не подобається і викликає обурення в суспільстві. До того часу, як до ПК розвилось таке вороже ставлення, цей феномен часто ставав предметом жартів. Наприклад, лексема *challenged*, що стала дуже продуктивним елементом для утворення нових політкоректних висловів, почала використовуватись для гумористичного позначення людей невеликого зросту (*short – vertically challenged*), лисих (*bald – follically challenged*), старих (*old – chronologically challenged*), погано одягнених (*badly-dressed – sartorially challenged*), з поганими зубами (*with bad teeth – dentally challenged*), товстих (*fat – horizontally challenged*), померлих (*dead – electroencephalographically challenged*) та ін.

Термін «PC», який спочатку описував використання мови як тонкого інструменту проти **hate speech** (мови ворожнечі), почав позначати ініціативи (часто безглузді та дивні) меншості, яка бачить прояви ксенофобії навіть у звичайних для більшості речах.

Наприклад: **‘PC gone mad’**: *Feminists drive Formula 1 grid girls out of their jobs. Several models who lost their jobs as “grid girls” on the Formula 1 racing circuit are blasting the feminists who lobbied the sport to fire them* [18].

It’s political correctness gone mad seems to be one of the modern age’s most often repeated phrases [17].

Після 2001 року градус обговорення феномену політичної коректності значно знизився, але в останній рок президентства Барака Обами тема політкоректності, а точніше, анти-політкоректності (*anti-political-correctness*) знову повернулася до топ обговорюваних тем. Проте ключові слова вже змінилися – *«Rather than «difference» and «multiculturalism», Americans in 2012 and 2013 started hearing about «trigger warnings», «safe spaces», «microaggressions», «privilege» and «cultural appropriation»* [17].

До щоденного лексикону американських студентів увійшли два дуже популярні останнім часом терміни – *«microaggressions»* та *«trigger warnings»*. «Мікроагресії» – дії або слова, що не мали на меті засмутити людину, але сприймаються як вид насилля [1]. Наприклад, питання «Де ти народився?», звернене до американця з азіатською або латиноамериканською зовнішністю, є мікроагресією, бо натякає, що вони не є справжні американці. «Попередження про тригери» (*trigger warnings*) – це певні попередження, які професори повинні озвучити перед обговоренням тем, що потенційно можуть викликати сильний емоційний відгук у студентів та засмутити або образити їх. Наприклад, деякі студенти вимагали забезпечити такими попередженнями книжки «Things Fall Apart» Чинуа Ачебе (так як у книзі є описи расового насильства) і «Великого Гетсбі» Френсіса Скотта Фіцджералда (так як у творі присутня мізогонія (ненависть, зневага, огида до жінок) та сцени домашнього насилля). Ці ініціативи пояснювали тим, що студенти, які пережили расизм або домашні побої, повинні мати можливість уникнути читання цих книг, бо вони потенційно можуть стати «тригером», що нагадає знову студентам про їх психологічні травми.

Слід зазначити, що в суспільно-політичній думці та науковій літературі існують полярні оцінки феномена політичної коректності. Її противники розглядають це явище як замах на традиційні ліберальні цінності, перш за все, на свободу слова. Критика політкоректності має різні форми – від іронічного висміювання до категоричного неприйняття самої ідеї. Політкоректність навіть оголошується

найбільшою інтелектуальною загрозою ХХІ століття, котра підриває світоглядні основи американського суспільства та всієї західної цивілізації. Наприкінці ХХ століття політична коректність почала розумітися як нова форма цензури (*new form of censorship*)

Поняття «політична коректність» все частіше з'являється і в українських ЗМІ, проте вживається з досить широкою і розмитою семантикою. Оскільки прикладів недоречного використання політкоректної лексики досить багато і вони доступні широкому загалу, то й в українській мові слово «політкоректність» і його похідні часто використовуються іронічно, наприклад: *Ти вже вибач, я висловлюся **неполіткоректно** ... або Тільки моя вроджена **політкоректність** не дозволяє мені лаятися* і т.д.

Таким чином, «політкоректність» дорівнює «вихованість, не вживання інвективів, абсценної лексики» і не має нічого спільного з проблемами дискримінації та нетолерантного відношення до певних суспільних явищ.

Расова та етнічна політкоректність вже проявляється спорадично в українській мовній практиці, наприклад, *Роми замість цигани, євреї замість жиди*, запозичене та вже академічне *афроамериканці замість негри* та ін.

Щодо мовної дискримінації хворих людей, то в українських ЗМІ є певний прогрес – останні роки 10 ніхто вже не каже «інваліди» (хоча у громадському транспорті досі можна побачити написи «Місця для інвалідів»), вживаючи «люди з особливими потребами», «люди з обмеженими можливостями», «діти з особливими освітніми потребами». Дітей з синдромом Дауна називають евфемізмом «Діти сонця».

Наприклад: *Діти з особливими потребами». Що таке синдром Дауна? Їх називають «діти сонця». Ці хлопчики і дівчатка, за словами педагогів, надто чутливі, вразливі та відкриті навколишньому світу. Діти з синдромом Дауна – скільки їх народжується в Україні?* [10]

Спеціальні школи для таких дітей отримали політкоректну приставку «корекційний», наприклад, *корекційно-розвиткові програми, корекційна допомога для дітей з особливими освітніми потребами*.

Українська калька з російської БОМЖ (рос. Без Определённого Места Жительства) у мові ЗМІ замінюється на «безхатченко» та «безпритульний». Наприклад: *Як колишній безхатченко зі Львова відкрив власний бренд сумок* [13]

На відміну від англійських культур, в українському суспільстві існує досить виражена дискримінація людей з розумовими та фізичними недоліками і різними захворюваннями. Нехтування політичною коректністю в обговоренні проблеми СНІДу породжує хибні уявлення про захворювання і обертається дискримінацією даної категорії людей. В українській мові є кілька виразів, які точно передають негативне ставлення до цієї хвороби, наприклад, «чума ХХ століття», «жертва СНІДу», «ВІЧ-інфікований» (суто медичний термін), «спідозний». Нейтральним та політкоректним терміном є *ВІЛ-позитивний* – людина, яка живе з вірусом імунодефіциту.

Наприклад: *Третя неділя травня вже традиційно відзначається як День пам'яті померлих від СНІДу. В цей день згадують про тих, хто через ті чи інші обставини став жертвою чуми ХХ ст. З 1987 року недуга забрала життя майже 26 тисяч молодих українців. Щоденно 8 людей стають жертвами СНІДу* [11].

У буклеті «*Як писати про ЛГБТ? Практичні поради для журналістів*» [6] наводиться перелік політкоректних термінів та їх дефініції. Зокрема, ЛГБТ – це міжнародний акронім, який виник у другій половині ХХ сторіччя. Він позначає

спільноту лесбійок, геїв, бісексуальних людей, трансгендерів у їхній боротьбі за рівні права. У Буклеті засуджується вживання слова «гомосексуалізм». Автори доводять, що це слово виникло лише для того, щоб патологізувати гомосексуальність. Суфікс *-ізм* вживається для позначення хвороб (*ботулізм*), світоглядів (*атеїзм*), ідеологій (*націоналізм*), мистецьких напрямків (*кубізм*). Гомосексуальність, як вид сексуальності, не являється жодним з перерахованого. Щодо семантичних особливостей, слово «гомосексуалізм» є чужорідним, як для української мови, так і для інших мов, з яких воно могло бути запозичене. В англійській мові воно відоме як *homosexuality*, в німецькій — як *homosexualität*, у французській — *homosexualité*. І лише в українській, російській, білоруській і польській мовах з'явився суфікс *-ізм* та *-іст*. У цьому ж контексті замість «гомосексуаліст» правильно вживати слово «гомосексуал» чи то «гомосексуалка» (носії гомосексуальної орієнтації чи ідентичності) [6, с. 10].

Більшість українських ЗМІ продовжують плутати такі різні поняття, як *трансгендерність* (її варіацію *транссексуальність*) і *кросдрессинг* (застар. «*трансвестизм*»). Як тільки не називають австрійську співачку Кончиту Вурст українські медіа: «*співачка-трансвестит*», «*бородата дівчина*», «*бородатий трансвестит*». Кросдресери – люди, які віддають перевагу одягу протилежної статі, але не прагнуть змінити свої вторинні статеві ознаки і відчувають себе у тому ґендері, який їм приписали при народженні. Раніше для позначення явища кросдресингу вживали слово «*трансвестит*», яке загалом має негативне забарвлення, адже його використовують, щоб підкреслити скандальність, аморальність і дегенеративність явища переодягання.

Взалі Буклет написано досить емоційно, автори дають оцінні характеристики та самі навішують ярлики. Наприклад: *Вже після того, як зал прийняв скандальну поправку і захист ЛГБТ був узаконений, Гройсман у гомофобному екстазі додає: «І ще раз підтверджую: і сімейні цінності для нас є основними, і жодних однополних браків в Україні і бути не може»* [9]. Так, безславно, тема «*одностатевих шлюбів*» в Україні народилася і померла. Можна навіть сказати, що в якійсь мірі Гройсман, незважаючи на **відверту гомофобію**, був правий, адже сьогодні справді не йдеться про легалізацію одностатевих шлюбів в Україні [6, с. 14].

Автори буклету виступають проти вживання низки словосполучень. Наприклад, проти активно вживаних в українських ЗМІ словосполучень «*нетрадиційна сексуальна орієнтація*» та «*сексуальні меншини*», хоча альтернативних термінів так і не наводять.

Наприклад: *З подачі «традиціоналістів» мовний штамп «нетрадиційна сексуальна орієнтація» продовжує гуляти сторінками українських ЗМІ. Сьогодні, коли гомосексуальність повністю декриміналізована в Україні, а церква де-юре відмежована від держави, є сенс перестати називати біле чорним, а традиційне нетрадиційним* [6, с. 17].

Загалом, явище політкоректності для української культури і мови є новим, і більшою мірою експортованим з культури США та західно-європейських країн, часто разом із самими «політкоректними» лексемами (напр., **камінаут** (англ. **coming out**) – добровільне публічне або приватне розкриття своєї сексуальної орієнтації чи ґендерної ідентичності; квір (англ. **queer**) – людина, яка не пов'язує себе з жодною з відомих орієнтацій чи ґендерних ідентичностей).

Наприклад: *Усім відоме слово «політкоректність» в Україні поки що сприймається неоднозначно — хоч дітей ним лякай. «Уявляєте, – кажуть знавці, – на Заході негра вже не можна називати негром, чурку – чуркою, чучмека –*

чучмеком! Не дай Боже, і в нас таке запровадять...» У чому ж полягає політкоректність? Що в ній такого страшного? [12]

Висновки та пекспективи. Аналіз показав, що термін «політична коректність» є семантично неоднозначним. Він вживається у чотирьох значеннях: політична коректність як технологія, як ідеологічна програма, як політичний рух, як іронічне позначення курйозних результатів застосування технології заміни образливих термінів нейтральними словами (евфемізмами).

У ході дослідження було з'ясовано, що за останні 20 років відношення до феномену політкоректності більшості представників англomовного світу змінилось з позитивного (або нейтрального) до негативного. Ці трансформаційні процеси знайшли відображення у мові у вигляді низки неологізмів суспільно-політичної тематики. Порівняно з англomовними країнами, феномен політкоректності є новим та значно менш актуалізованим та прорефлексованим в українській культурній і мовній традиції.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у зіставному аналізі особливостей вербалізації лінгвопрагматичної категорії «політична коректність» у германських та слов'янських мовах.

Список використаних джерел

1. Микроагрессия : как пеленают американский разум [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sputnikipogrom.com/translated/6/microaggression/>
2. Панин, В. В. Политическая корректность как культурно-поведенческая и языковая категория : дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» [Текст] / В. В. Панин. – М., 2005. – 232 с.
3. Тер-Минасова, С. Г. Язык и межкультурная коммуникация [Текст] / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Слово, 2000. – 624 с.
4. Цурикова, Л. В. Политическая корректность как социокультурный и прагматический феномен [Текст] / Л. В. Цурикова // Эссе о социальной власти языка / под ред. Л. И. Гришаевой. – Воронеж : ВГУ. – 2001. – С. 94–102.
5. Шляхтина, Е. В. Языковой аспект политкорректности в англоязычной и русской культурах : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» [Текст] / Е. В. Шляхтина. – Ярославль, 2009. – 207 с.
6. Як писати про ЛГБТ? Практичні поради для журналістів [Текст] / М. Івануха, Т. Левчук. – ВБО ТОЧКА ОПОРИ, 2017. – 20 с.
7. Bernstein, D. You Can't Say That! The Growing Threat to Civil Liberties from Antidiscrimination Laws / David. E. Bernstein. – Cato Institute, 2003. – 180 p.
8. Wilson, J. The Myth of Political Correctness: The Conservative Attack on High Education / John Wilson. – Durham, Duke University Press, 2001. – 233 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

9. Гройсман хвалить Бога за те, що в Україні не буде гей-шлюбів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://espresso.tv/news/groysman_khvalyt_boga_za_te_scho_ne_bude_gey_shlyubiv
10. «Діти з особливими потребами». Що таке синдром Дауна? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/1355826.html>
11. Медики розповіли, які жахи переживають віл-інфіковані [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zz.te.ua/medyky-rozpovily-yaki-zhahy-perezhyvayut-vil-infikovani/>

12. Це страшне слово «Політкоректність» [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1929/186/68637/>
13. Як колишній безхатченко зі Львова відкрив власний бренд сумок [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/society/2017/10/27/227137/>
14. Politically correct [Electronic resource]. – Access mode : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/politically-correct>
15. Gibson C. How 'politically correct' went from compliment to insult. Washington Post [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/how-politically-correct-went-from-compliment-to-insult/2016/01/13/b1cf5918-b61a-11e5-a76a>
16. Political correctness: how the right invented a phantom enemy [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.theguardian.com/us-news/2016/nov/30/political-correctness-how-the-right-invented-phantom-enemy-donald-trump>
17. It's political correctness gone mad [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.macmillandictionaryblog.com/its-political-correctness-gone-mad-part-1-of-2>
18. PC gone mad: Feminists drive Formula 1 grid girls out of their jobs [Electronic resource]. – Access mode : // <http://www.worldtribune.com/pc-gone-mad-feminists-drive-formula-1-grid-girls-out-of-their-jobs/>

References

1. Mykroahressyia: kak pelenaiut amerykanskyi razum [Microaggression]. Available at: <https://sputnikpogrom.com/translated/6/microaggression/>
2. Panyn, V. V. (2005) Polytycheskaia korrektnost kak kulturno-povedencheskaia y yazykovaia katehoryia : PhD. ...thesis : [Political correctness as cultural behavioral and language category]. M., 232.
3. Ter-Mynasova, S. H. (2000) Yazyk i mezhkulturaia kommunykatsyia [Language and intercultural communication]. M.: Slovo, 624.
4. Tsurykova, L. V. (2001) Polytycheskaia korrektnost kak sotsyokulturnyi i prahmalynhvystycheskyi fenomen [Political correctness as socio-cultural and pragmalinguistic phenomenon]. Voronezh : VHU. P. 94–102.
5. Shliakhtyna, E. V. (2009) Yazykovo aspekt polytkorrektnosty v anhloiazychnoi i russkoi kulturakh : PhD ....thesis [Language aspect of political correctness in the English and Russian cultures]. Yaroslavl, 207.
6. Yak pysaty pro LGBT? Praktychni porady dlya zhurnalistiv [How to write about LHBT? Practical recommendations for journalists] / M. Ivanukha, T. Levchuk (2017). VBO TOCHKA OPORY, 20.
7. Bernstein, D. (2003) You Can't Say That! The Growing Threat to Civil Liberties from Antidiscrimination Laws. Cato Institute, 180.
8. Wilson, J. (2001) The Myth of Political Correctness: The Conservative Attack on High Education. Durham, Duke University Press, 233.

Sources of illustrative material

9. Hroysman khvalyt' Boha za te, shcho v Ukrayini ne bude hey-shlyubiv [Hroysman praises God that there will be no homosexual marriages]. Available at: https://espresso.tv/news/groysman_khvalyt_boga_za_te_scho_ne_bude_gey_shlyubiv

10. Dity z osoblyvymy potrebamy. Shcho take syndrom Dauna? [Children with special needs. What is Down Syndrome] Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/1355826.html>

11. Medyky rozpovily, yaki zhakhy perezhyvayut' vil-infikovani [Doctors have told about the horrors of HIV-infected people]. Available at: <http://zz.te.ua/medyky-rozpovily-yaki-zhahy-perezhyvayut-vil-infikovani/>

12. Tse strashne slovo «Politkorektnist'» [This terrible word Political Correctness]. Available at: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1929/186/68637/>

13. Yak kolyshniy bezkhatchenko zi L'vova vidkryv vlasnyy brend sumok [How a former homeless person from Lviv opened his own brand of bags]. Available at: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/10/27/227137/>

14. Politically correct. Available at: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/politically-correct>

15. Gibson C. How 'politically correct' went from compliment to insult. Washington Post. Available at: <https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/how-politically-correct-went-from-compliment-to-insult/2016/01/13/b1cf5918-b61a-11e5-a76a>

16. Political correctness: how the right invented a phantom enemy. Available at: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/nov/30/political-correctness-how-the-right-invented-phantom-enemy-donald-trump>

17. It's political correctness gone mad. Available at: <http://www.macmillandictionaryblog.com/its-political-correctness-gone-mad-part-1-of-2>

18. PC gone mad: Feminists drive Formula 1 grid girls out of their jobs. Available at: <http://www.worldtribune.com/pc-gone-mad-feminists-drive-formula-1-grid-girls-out-of-their-jobs/>

ПОЛИТИЧЕСКАЯ КОРРЕКТНОСТЬ В АНГЛИЙСКОМ И УКРАИНСКОМ МЕДИАДИСКУРСЕ

В. В. Тарасова

Аннотация. В статье проанализировано особенности языковой реализации лингвопрагматической категории политкорректности в английском и украинском языках, дано определение понятию «политическая корректность». Исследована эволюция и особенности коннотации категории политической корректности в прагмалингвистическом и культурологическом аспектах. Выявлено, что в начале имплементации принципов культуры политкорректности в англоязычных странах преобладали позитивные культурные коннотации. Установлено появление негативных коннотаций у понятия политкорректности под влиянием последних событий в США и мире; выявлено влияние «политической корректности» на развитие лексического состава современных украинского и английского языков. В работе продемонстрировано неоднозначность восприятия категории политкорректности в украинском обществе и значительно меньшую актуализацию данного общественно-политического и языкового феномена в украинской культурной и языковой традиции.

Ключевые слова: политическая корректность, анти-политкорректность, позитивная, негативная коннотация, масс-медиа

POLITICAL CORRECTNESS IN THE ENGLISH AND UKRAINIAN MASS MEDIA DISCOURSE

V. V. Tarasova

Abstract. *Introduction.* There are a lot of sensitive subjects, which should be spoken politically correct. «Political correctness» is defined as a strategy for combating discrimination, and its focus is language. To be politically correct is to choose words that avoid disparaging, insulting or offending people because they belong to oppressed groups. Oppressed groups are those subject to prejudice, disrespect or discrimination on the basis of their race, ethnicity, gender, sexual orientation or physical disability.

Purpose. The aim of the article is to analyze ethnolinguistic and ethnocultural peculiarities of pragmalinguistic category of political correctness in the English and Ukrainian mass media discourse.

Methods. The key research method is the method of comparative analysis which, based on the theoretical data about political correctness in the English and Ukrainian languages, helped us to single out the cases of the use of euphemisms in modern English and Ukrainian online periodicals and compare the types of politically correct euphemisms in the two languages.

Results. Driven by the culture wars, the phrase «political correctness» (PC) has become contentious in recent years. Political correctness taken to an extreme stifles communication and has created a new class of victims. Many believe that the avoidance of words that may offend, marginalize, or insult a group of people – political correctness – has gone too far. According to PC critics, PC promotes a society of victimhood and endangers the public at large by limiting discussion about controversial subjects. At the end of the 1990s many situations branded as «political correctness gone mad». Anti-political correctness has become a badge of honor to many in the English-speaking countries. Suspicious of carefully crafted rhetoric, they claim to «tell it like it is».

The study reveals the influence of «political correctness» on the development of the English and Ukrainian lexis. The evolution and features of the connotation of the category of political correctness in pragmalinguistic and culturological aspects are studied. The results of the study found that, compared to Ukrainian online newspapers and magazines, modern English online periodicals are characterized by a wider use of politically correct lexemes. The number of lexical means depicting sensitive topics in the English mass media is considerably larger than in the Ukrainian mass-media discourse, which proves the topicality of the issue in the English-speaking world.

Conclusion. English-speaking countries and Ukraine have common problems in the field of political correctness. In English public discourse and the media, the term «political correctness» is generally used as a pejorative, implying that these policies are excessive. In Ukraine people use the term in different ways but it is mainly used with neutral connotation to describe language, policies, or measures that are intended to avoid offense or disadvantage to members of particular groups in society.

The paper findings may be useful for researches who deal with political discourse, comparative analysis, the use of euphemisms within the framework of the theory of political correctness.

Keywords: political correctness, anti-political correctness, positive, negative connotation, mass media